

ELAZIĞ İL MERKEZİ VE MERKEZ İLÇEYE BAĞLI SAĞLIK KURULUŞLARINDA TEMEL SAĞLIK HİZMETİ SUNAN HEMŞİRE VE EBELERİN BAĞIŞIKLAMA VE SOĞUK ZİNCİR KONUSUNDAKİ BİLGİLERİ

¹Edibe DİNÇ ²Mehmet BOSTANCI. ³Yasemin AÇIK

¹Fırat Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu ELAZIĞ-TÜRKİYE

²Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı, DENİZLİ-TÜRKİYE

³Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı, ELAZIĞ-TÜRKİYE

Geliş Tarihi: 16.04.1997

The Immunization And Cold Chain Knowledge Of Midwives And Nurses Working In The First Step Health Service In Elazığ and its District Regions

SUMMARY

The aim of this study was to examine the knowledge of midwives and nurses working in the first step health service in Elazığ and its district regions, about investigating immunization and cold chain procedures. The present study was undertaken also to investigate the effectiveness. The study was completed in 1993. 178 nurses and midwives working in the 16 health services and 1 mother/child health care service-family planning comprised to the research group in this study. Questionary test was performed before interservice education program. On the same day, questionary test was reperformed following the education programme. The marks of the nurses and midwives were low before education and improved reasonably after.

As a result present study suggests that the education and supervision systems are necessary to overcome the lack of knowledge.

Keywords: Immunization, Cold chain, Nurse, Midwife

ÖZET

Çalışma, Elazığ il merkezi ve merkez ilçeye bağlı sağlık kuruluşlarında temel sağlık hizmeti sunan hemşire ve ebelerin bağışıklama ve soğuk zincir konusunda bilgilerini ve çalışma kapsamında verilen sağlık eğitiminin etkinliğini araştırmak için yapıldı. Araştırma evrenini 16 Sağlık Ocağı ve 1 Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezinde çalışan 224 hemşire ve ebelerden 178'i (%79.5) oluşturdu. Bağışıklama ve soğuk zincir sorularını içeren anket eğitimden önce ve sonra aynı günde uygulandı. Hemşire ve ebelerin eğitimden önce doğru yanıt oranları, eğitimden sonraya göre düşüktü.

Bu araştırmayla halka temel sağlık hizmeti sunan hemşire ve ebelerin bu konularla ilgili bilgi eksikliklerinin ve hizmete olan ilgisizliklerinin giderilmesi için eğitimin ve değerlendirilmenin gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Ebe, Bağışıklama, Soğuk Zincir

GİRİŞ

Temel sağlık hizmeti bir toplumdaki birey ve ailelerin geneli tarafından kabul edilebilecek yollardan, halkın katılımları ile ülke ve toplumca karşılanabilir bir harcama karşılığında onlara götürülen asıl sağlık hizmetidir. Temel sağlık hizmeti ülkenin sağlık hizmetinin çekirdeğini oluşturur ve ekonomik kalkınmanın vazgeçilmez bir parçasıdır (1). Bu hizmetler içinde anaçocuk sağlığı hizmetleri daima ön plana çıkmaktadır. Çünkü ana ölüm hızı ve bebek ölüm hızı önemli sağlık

düzeyi göstergelerindedir ve ülkelerin sağlık düzeyleri kıyaslanırken öncelikle bu ölçütler kullanılır. Bebek ölüm hızının düşürülmesi çalışmaları içerisinde bağışıklama çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır(2). Sağlık Ocaklarında bağışıklama çalışmaları ve hizmet içi eğitimler özellikle 1985 yılından sonra yoğunluk kazanmıştır(3).

Sağlık hizmeti bilgi, beceri, yetki ve sorumlulukları yönünden birbirlerini tamamlayan ve aynı amaç

**Tablo 1-Eğitim Öncesi ve Sonrası Aşı Uygulaması İle İlgili Bazı Sorulara Doğru Yanıt Veren Hemşire ve Ebele-
rin Dağılımları**

	Eğitim	Hemşire		Ebe		Toplam		Test (χ^2) Hemşire/Ebe
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Normal aşılama da kızamık aşısı kaç aylıkken yapılmaya başlanır?	Önce	31	88.6	127	88.8	158	88.8	P > 0.05 SD:1 χ^2 :1.522
	Sonra	31	88.6	135	94.4	166	93.2	P > 0.05
Rutin uygulamada 12 aylık çocuğun aşı takvimi hangisidir?	Önce	28	80.0	113	79.0	141	79.2	SD:1 χ^2 : 0.016 P > 0.05
	Sonra	32	91.4	124	86.7	156	87.6	SD:1 χ^2 : 0.577 P > 0.05
İlkokul 1. sınıfta kontrendike aşı	Önce	23	65.7	78	54.5	101	56.7	SD:1 χ^2 : 1.429 P > 0.05
	Sonra	17	48.6	81	56.6	98	55.1	SD:1 χ^2 : 0.74 P > 0.05
İlkokul 5. sınıfta kontrendike aşı	Önce	24	68.6	79	55.2	103	57.9	SD:1 χ^2 : 2.048 P > 0.05
	Sonra	17	48.6	82	57.3	99	55.6	SD:1 χ^2 : 0.876 P > 0.05
Gebeliğin ilk 3 ayında kontrendike aşı	Önce	24	68.6	110	76.9	134	75.3	SD:1 χ^2 : 1.054 P > 0.05
	Sonra	32	91.4	117	81.8	149	83.7	SD:1 χ^2 : 1.904 P > 0.05
Aşının kontrendike olduğu durum	Önce	28	80.0	114	79.7	142	79.8	SD:1 χ^2 : 0.001 P > 0.05
	Sonra	30	85.7	118	82.5	148	83.1	SD:1 χ^2 : 0.205 P > 0.05
Gebelere yapılan aşı hangisidir?	Önce	34	97.1	141	98.6	175	98.3	P > 0.05
	Sonra	35	100.0	141	98.6	177	99.4	P > 0.05
Tetanos aşısı gebeliğin kaçınıcı ayında kaç kez yapılmaya başlanır?	Önce	33	94.3	140	97.9	173	97.2	P > 0.05
	Sonra	34	97.1	139	97.2	173	97.2	P > 0.05

için birarada çalışan değişik meslek üyelerinin oluşturduğu bir ekip hizmetidir(4). Sağlık ocaklarında bu ekipde yer alan hekim, ebe, hemşire ve sağlık memuru hizmeti yürütmektedir(5). Bağışıklama hizmetinin sunumunda aksaklıklar olmaması için sürekli olarak hizmet içi eğitimlerin ve değerlendirmelerin yapılması hizmeti daha etkin kılacaktır.

Temel Sağlık hizmetlerini yürüten sağlık ocağı ekibi içinde önemli fonksiyonları olan hemşire ve ebele-
rin okul dönemlerindeki eğitimlerinden ve deneyim yetersizliklerinden kaynaklanan bilgi açıklarının kapatılması hizmetin etkinliği açısından önemlidir. Bunu sağlamanın yollarından biri de iyi bir şekilde planlanmış ve ihtiyaca yönelik olarak hazırlanmış hizmet içi eğitim programlarının uygulanmasıdır(6).

Bu çalışma ile Elazığ il merkezi ve merkez ilçedeki Sağlık Müdürlüğüne bağlı sağlık kuruluşlarında temel sağlık hizmeti sunan hemşire ve ebelerin özellikle bağışıklama ve soğuk zincir konularındaki bilgi eksikliklerini saptamak, hizmet içi eğitim programlarının

geliştirilmesine yardım etmek ve sonuçta temel sağlık hizmetinin kalitesini artırmak amacıyla planlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Tanımlayıcı ve müdahale tipindeki bu araştırmaya Elazığ il merkezi ve merkez ilçeye bağlı sağlık kuruluşlarında temel sağlık hizmeti veren 16 sağlık ocağı ve 1 Ana Çocuk Sağlığı Aile Planlaması (AÇSAP) merkezinde çalışan 224 hemşire ve ebeden 178'i (%79.5) katılmıştır. Araştırma 1993 yılının Eylül ayında yapıldığından, bu personelin % 20.5 (46 kişi)'si ile izinli ya da raporlu olduğundan görüşülemediği.

Sağlık Ocaklarında yürütülen hizmet içi eğitim programı Sağlık Müdürlüğü AÇSAP Şube Müdürlüğü tarafından yapılmıştır. Bu eğitim programı öncesinde ön test uygulanmıştır. Eğitimde bağışıklama ve soğuk zincir konuları görevli hekim tarafından anlatılmış ve eğitim sonrasında aynı gün aynı test tekrar uygulanmıştır. Ancak eğitim sonrasında son test uygulanacağı eğitime alınan personele söylenmemiştir.

Anket formu 35 hemşire (%19.7) ve 143 ebe (%80.3) olmak üzere toplam 178 kişiye ön test ve son test olmak üzere iki kez (eğitimden önce ve eğitimden sonra) uygulanmıştır.

Ankette demografik bilgilerden sonra bilgi düzeyini ölçen sorulara geçilmiştir. Elde edilen veriler bilgisayara yüklenmiş olup, istatistiksel analiz olarak Khi-kare testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan 178 kişiden %19.7'ü hemşire, %80.3'sü ebelerdir. Hemşire ve ebelerin %80.6'sı merkez sağlık ocakları ile ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezinde, %19.4'ü köy sağlık ocaklarında görev yapmaktadır. Ebe ve hemşirelerin %2.2'si 19 ve altı, %52.2'si 20-29, %26.1'i 30-39, %13.3'ü 40-49 yaş grubunda olup, %6.2'sinin yaşı öğrenilemedi. Hemşire ve ebelerin %75.0'i evli, %23.3'ü bekar ve %1.7'si dul idi.

Tüm hizmet süresi ortalaması hemşirelerde 8.85 ± 2.31 yıl, ebelerde ise 9.94 ± 1.22 yıl olarak bulunmuştur.

Hemşire ve ebelerin eğitim öncesi ve sonrasında aşı uygulaması ile ilgili sorulara verdikleri doğru yanıtlar Tablo 1'de görülmektedir. Buna göre eğitim öncesinde ve sonrasında hemşire ve ebelerin tüm doğru yanıtlar toplamda %50'nin üstündedir. Eğitim öncesinde ve sonrasında hemşire ve ebeler arasındaki fark istatistiksel olarak önemsizdir ($P>0.05$).

Hemşire ve ebelerin eğitim öncesi ve sonrasında aşıların uygulama tekniklerine verdikleri doğru yanıtlar Tablo 2'de görülmektedir. Eğitim öncesinde BCG, DBT, polio, tetanoz aşılarının uygulama tekniklerine verdikleri doğru yanıt yüzdeleri %65'in üstünde olmasına karşın kızamıkta bu oran %41.6'dır. Eğitim sonrasında ise kızamık yanıtı dikkati çekecek ölçüde artmıştır (%69.7).

Eğitim öncesinde DBT aşısının uygulama tekniği hariç ($p=0.0056$) diğer aşılarda hemşire ve ebelerindeki fark istatistiksel olarak önemsizdir ($P>0.05$). Hemşire ve ebelerin tüm aşıların uygulama tekniklerine verdikleri doğru yanıt yüzdeleri eğitim sonrasında artmaktadır. Eğitim sonrasında hemşire ve ebelerin bilgi durumları arasındaki farkda BCG, DBT, polio, kızamık yanıtlarında istatistiksel olarak önemsiz iken ($P>0.05$), tetanoz yanıtında ebeler lehine önemlidir ($P<0.05$) (Tablo 2).

Hemşire ve ebelerin eğitim öncesi ve sonrasında buzdolabına aşı ve diğer soğuk zincir malzemelerini doğru yerleştirme durumları Tablo 3'te gösterilmiştir. Buna göre eğitim öncesinde hemşire ve ebelerin buz aküsü doğru yanıtı %74 ve üstünde olmasına karşın diğer yanıtlar bunun altındadır. Eğitim öncesinde tüm sorularda hemşire ve ebelerin doğru yanıtları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsizdir ($P>0.05$). Eğitim sonrasında ise toplam da polio doğru yanıtı hariç diğer yanıtlar artmaktadır. Özellikle buz aküsü %74.2'den %94.4'e, termometre %6.7'den %34.3'a, BCG %21.3'den %73.6'ya, DBT, DT, T %45.5'ten %74.2'ye, su şişeleri %23.6'dan %77.5'e, kapak içinin boş olması %41.0'dan %83.1'e, kapak dışında ısı çizelgesi %24.7'den %66.9'a artışları dikkat çekicidir. Hemşire ve ebeler arasındaki fark da buz aküsü, polio, kızamık, BCG, DBT, DT, T, dilüsyon sıvıları, su şişeleri, boş bırakma, ısı çizelgesi, buzdolabı şeması doğru yanıtları istatistiksel olarak önemsiz iken ($P>0.05$), termometre doğru yanıtı ebeler lehine önemlidir ($P<0.05$) (Tablo 3).

Hemşire ve ebelerde kısmen yerleştirme eğitimden önce istatistiksel olarak ebeler lehine önemli iken ($P<0.05$), eğitimden sonra önemsizdir ($P>0.05$). Tam yerleştirmeyi eğitimden önce doğru yanıtlayan olmayıp eğitim sonrasında ebelerde bir kişi yanıtlamıştır (Tablo 3).

Tablo 2- Eğitim Öncesi ve Sonrasında Aşıların Uygulanma Tekniklerine Doğru Yanıt Veren Hemşire ve Ebelerin Dağılımları

Bazı Aşıların Uygulanma Tekniği	Eğitim	Hemşire		Ebe		Toplam		Test (χ^2) Hemşire/Ebe
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
BCG	Önce	29	82.9	109	76.2	138	77.5	SD: $1 \chi^2: 0.71 P > 0.05$ $P > 0.05$
	Sonra	35	100.0	121	84.6	156	87.6	
DBT	Önce	25	71.4	95	66.4	120	67.4	SD: $1 \chi^2: 3.625 P = 0.056$ $SD: 1 \chi^2: 0.002 P > 0.05$
	Sonra	29	82.9	118	82.5	147	81.7	
Polio	Önce	32	91.4	136	95.1	168	94.4	$P > 0.05$ $P > 0.05$
	Sonra	35	100.0	139	97.2	174	97.8	
Kızamık	Önce	11	31.4	63	44.0	74	41.6	SD: $1 \chi^2: 1.846 P > 0.05$ $SD: 1 \chi^2: 0.955 P > 0.05$
	Sonra	22	62.9	102	71.3	124	69.7	
Tetanoz	Önce	32	91.4	123	86.0	155	87.1	$P > 0.05$ $P < 0.05$
	Sonra	30	85.7	132	92.3	162	91.0	

Tablo 3- Eğitim Öncesi ve Sonrasında Buzdolabına Aşı ve Diğer Soğuk Zincir Malzemelerini Doğru Yerleştiren Hemşire ve Ebelerin Dağılımları

Bölmeler	Aşı ve Diğer Malzemeler	Eğitim	Hemşire		Ebe		Toplam		Test (χ^2) Hemşire/Ebe	
			Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Buzluk	Buz	Önce	26	74.3	106	74.1	132	74.2	SD: $1 \chi^2$: 3.74 P > 0,05	
		Sonra	34	97.1	134	93.7	168	94.4	P > 0,05	
	Termometre	Önce	2	5.7	10	6.9	12	6.7	P > 0,05 SD: $1 \chi^2$: 5.673	
		Sonra	6	17.1	55	38.5	61	34.3	P < 0,05	
		Polio	Önce	2	5.7	15	10.5	17	9.6	P > 0,05
			Sonra	1	2.9	11	7.7	12	6.7	P > 0,05
Üst Raf	Kızamık	Önce	3	8.6	4	2.2	7	3.9	P > 0,05	
		Sonra	3	8.6	8	5.6	11	6.2	P > 0,05	
	Önce	7	20.0	31	21.7	38	21.3	SD: $1 \chi^2$: 0.047 P > 0,05		
	Sonra	24	68.6	107	74.8	131	73.6	SD: $1 \chi^2$: 0.566 P > 0,05		
Orta Raf	BCG	Önce	11	31.4	70	48.9	81	45.5	SD: $1 \chi^2$: 3.481 P > 0,05	
		Sonra	27	77.1	105	73.4	132	74.2	SD: $1 \chi^2$: 0.203 P > 0,05	
Alt Raf	DBT, DT, T	Önce	1	2.9	2	1.4	3	1.7	P > 0,05	
		Sonra	2	5.7	4	2.8	6	3.4	P > 0,05	
	Dilüsyon Sıvıları	Önce	9	25.7	33	23.1	42	23.6	SD: $1 \chi^2$: 0.108 P > 0,05	
		Sonra	27	77.1	105	73.4	132	74.2	SD: $1 \chi^2$: 0.153 P > 0,05	
Sebzelik	Su Şişeleri	Önce	11	31.4	62	43.4	73	41.0	SD: $1 \chi^2$: 1.654 P > 0,05	
		Sonra	28	80.0	110	76.9	138	77.5	P > 0,05	
Kapak İçi	Boş Bırakılması	Önce	9	25.7	35	24.5	44	24.7	SD: $1 \chi^2$: 0.308 P > 0,05	
		Sonra	28	80.0	120	83.9	148	83.1	SD: $1 \chi^2$: 0.023 P > 0,05	
	Isı Çizelgesi	Önce	0	0.0	0	0.0	0	0.0	P > 0,05	
		Sonra	0	0.0	1	0.7	1	0.6	P > 0,05	
Kapak Dışı	Buzdolabı Şeması	Önce	26	74.3	128	89.5	154	86.5	SD: $1 \chi^2$: 5.587 P < 0,05	
		Sonra	35	100.0	140	97.9	177	99.4	P > 0,05	
	Kısmen Yerleştirme	Önce	0	0.0	0	0.0	0	0.0	P > 0,05	
		Sonra	0	0.0	1	0.7	1	0.6	P > 0,05	
Tam Yerleştirme	Önce	0	0.0	0	0.0	0	0.0	P > 0,05		
	Sonra	0	0.0	1	0.7	1	0.6	P > 0,05		

Tablo 4-Eğitim Öncesi Ve Sonrasında Sağlık Ocağı Buzdolabında Isı Derecesine Doğru Yanıt Veren Hemşire ve Ebelerin Dağılımları

Eğitim	Hemşire		Ebe		Toplam		Test (χ^2) Hemşire/Ebe
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Önce	19	54.3	96	67.1	115	64.6	SD: 1 χ^2 : 2.03
Sonra	35	100.0	129	90.2	164	92.1	P > 0,05 P > 0,05

Hemşire ve ebelerin eğitim öncesi ve sonrasında sağlık ocağı buzdolabında ısı derecesine verdikleri doğru yanıtlar tablo 4'te gösterilmiştir. Buna göre eğitim öncesinde hemşire ve ebelerin doğru yanıtı toplamda %64.6'dan eğitim sonrasında %92.1'e yükselmiştir. Eğitim öncesi ve sonrasında hemşire ve ebeler arasındaki farkda istatistiksel olarak önemsizdir ($P>0.05$).

TARTIŞMA

Öncelikle sağlık ocaklarında verilmeye çalışılan temel sağlık hizmetleri bir ekip hizmetidir. Sağlık ocağında görev yapan doktor, sağlık memuru, hemşire ve ebelerin topluma yeterli ve verimli sağlık hizmeti sunabilmeleri için gerekli bilgi ve deneyime sahip olmaları gerekir.

Tablo 1'de 12 aylık çocuğun aşı takvimine verdikleri doğru yanıt oranı eğitimden önce hemşirelerde %80.0, ebelerde %79.0 iken eğitimden sonra sırayla %91.4 ve %86.7 olarak bulunmuştur. Bostancı'nın Bilecik'de yaptığı çalışmada ise 12 aylık çocuğun aşı takvimi doğru yanıtları eğitimden önce hemşirelerde %71.4, ebelerde %60.5 iken eğitimden sonra sırayla %75.5 ve %76.7 olarak bildirilmiştir(7). İlkokul 5. sınıfta difteri, boğmaca aşısı yapılmaz sorusunun doğru yanıt oranı eğitimden önce hemşirelerde %68.6, ebelerde ise %55.2 iken eğitimden sonra sırayla %48.6, ebelerde %57.3 olarak bulunmuştur (Tablo 1). Eğitim öncesi doğru cevap oranının eğitim sonrasında göre yüksek olması, eğitim öncesi ön testte kişilerin tesadüfen doğru seçenekleri işaretlemelerinden ya da anket formunda çok sayıda soru olması nedeniyle kişilerin dikkatsizce işaretlemelerinden kaynaklanmış olabilir.

Tablo 2'de BCG aşısının uygulama tekniğine doğru yanıt verilmesi oranı eğitimden önce hemşirelerde %82.9, ebelerde %76.2 iken eğitimden sonra hemşirelerde %100.0, ebelerde %84.6 olarak bulunmuştur. Eskiocak'ın Samsun'da yaptığı çalışmada da hemşirelerde %72, ebelerde %76, ebe-hemşirelerde %69 olarak bulunmuştur (8). Bilgi açığının BCG kursu görmüş daha çok hemşireler tarafından yapılması ve BCG uygulamasının bölgemiz merkez sağlık ocaklarında yapılmamasından kaynaklanıyor olabilir. Polio aşısının uygulama tekniğine doğru yanıt verilmesi oranı eğitim-

den önce hemşirelerde %91.4, ebelerde %95.1 iken eğitimden sonra hemşirelerde %100.0, ebelerde %97.2 olarak bulunmuştur. Bostancı'nın 2 Kütahya'da yaptığı çalışmada ise bu düzeyler hemşirelerde %88.6 ile %96.7; Eskiocak'ın Samsun'da yaptığı çalışmada ise bu düzeyler hemşirelerde %100, ebelerde %99 ve ebe-hemşirelerde %96 olarak bildirilmiştir(8). Bu düzeyler aşı uygulama tekniğinin yeterince bilindiğini göstermektedir.

Tablo 3'de buzdolabının üst rafında kızamık aşısı bulunmasına verdikleri doğru yanıt oranı eğitimden önce hemşirelerde %8.6, ebelerde %2.2 iken eğitimden sonra sırayla %8.6, ebelerde %5.6 olarak bulunmuştur. Bostancı'nın Kütahya'da yaptığı çalışmada ise hemşirelerde %68.2, ebelerde %66.2 olarak bildirilmiştir(2). Üst rafta polio aşısı bulunmasına verdikleri doğru yanıt oranı eğitimden önce hemşirelerde %5.7, ebelerde %10.5 iken, eğitimden sonra sırayla %2.9 ve %7.7 olarak bulunmuştur. Bostancı'nın Kütahya'da yaptığı çalışmada ise hemşirelerde %72.7 ebelerde %62.9 olarak bildirilmiştir(2). Çalışmamızdaki hem kızamık hemde polio aşısındaki düşük doğru yanıt oranı aşılardan yanlış rafa yerleştirilmesinden kaynaklanmış olabileceği gibi bu konudaki bilgi eksiklerinin büyük olduğunu da göstermektedir. Buzdolabında sebzelikte su şişeleri bulunmasına verdikleri doğru yanıt oranı eğitimden önce hemşirelerde %25.7, ebelerde %23.1 iken, eğitimden sonra sırayla %80.0 ve %76.9 olarak bulunmuştur. Bostancı'nın Kütahya'da yaptığı çalışmada ise hemşirelerde %40.9, ebelerde %39.7 olarak bildirmiştir(2). Her iki çalışmadaki veriler buzdolabına aşı ve soğuk zincir malzemelerini yerleştirmeleri konusunda sağlık personelinin çok büyük bilgi açığının olduğunu ve hizmete olan ilgilerinin yeterli olmadığını gösterir niteliktedir. Eğer yalnızca bilgi açığından kaynaklanmış olsaydı son testte yüzdelerin %100'e yakın olması gerekirdi.

Tablo 4'de sağlık ocağı buzdolabında ısı derecesine doğru yanıt verenlerin oranı eğitimden önce hemşirelerde %54.3, ebelerde %67.1 iken eğitimden sonra sırayla %100.0 ve %90.2 olarak bildirilmiştir. Eskiocak'ın Samsun'da yaptığı çalışmada ise hemşirelerde %67, ebelerde %74, ebe-hemşirelerde %76 olarak bulunmuştur(8). Sağlık ocağında görev yapan hemşire

ve ebelerin rutin bir hizmet olan bağışıklama ve soğuk zincir konularındaki doğru yanıtları hem ön testte hem de son testte düşüktür. Bunun nedeni personelin ilgisizliğinin yanısıra hizmetiçi eğitimlerin sürekli ve etkin olmamasından kaynaklanıyor olabilir.

Sonuç olarak; topluma hastalıklardan korunma ve bağışıklama konusunda eğitim ve hizmet sunmakla yükümlü olan hemşire ve ebelerin bağışıklama ve soğuk zincir konusunda bilgileri oldukça düşüktür. Bu ne-

denle temel sağlık hizmeti kavramı içerisinde yer alan halk sağlığı hemşireliği işlevsel hale getirilmeli, Sağlık müdürlüğünce yapılan aylık hizmet içi eğitim programlarının daha düzenli ve programlı olmasına özen gösterilmeli, tüm sağlık personelinin katılması sağlanmalı ve toplantılar sonucunda elde edilen bilgilere göre hizmetin değerlendirilmesi yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Öztekin, Z. Temel Sağlık Hizmetleri Kavramı P 13, "Temel Sağlık Hizmetleri", 2. Baskı, Ankara, 1992.
2. Bostancı M. Kütahya İli Sağlık Ocaklarındaki Sağlık Personelinin Bağışıklama ve Soğuk Zincir Konularında Bilgi Düzeyleri, Sendrom 1992;4 (12); 59-63.
3. Sağlık Bakanlığı. Aşı Uygulama Rehberi 1987, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1987.
4. Öztekin, Z., Saat, Z., (Ed). Sağlık Hizmetlerinde Denetim, 2. Baskı, Çağ Matbaası, Ankara, 1987.
5. Eren, N., Öztekin Z. Sağlık Ocağı Yönetimi, Okan Yayıncılık, Ankara, 1996.
6. Öztürk, Y., Çetinkaya, F., Soylu, M., ve ark. Temel Sağlık Hizmetlerinde Görevli Hemşire ve Ebelerin Ana Çocuk Sağlığı Konusunda Bilgi Düzeyleri S. 40, II. Halk Sağlığı Günleri "Çocuk Sağlığı", Bursa, 1991.
7. Bostancı, M. Bilecik İli Sağlık Ocaklarındaki Sağlık Personelinin Eğitim Öncesi ve Sonrası Bağışıklama ve Soğuk Zincir Bilgileri, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 1993;7 (1); 8-15.
8. Eskiocak, M. Birinci Basamak Sağlık Hizmeti Veren Sağlık Kurumlarında Çalışan Sağlık Personelinin Bağışıklama İle İlgili Bilgi Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, Uzmanlık Tezi, Samsun, 1993.